

מדינת ישראל

משרד המשפטים

לשכת היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, כ"ט תמוז תשע"ח
12 יולי 2018

מס' מסמך: 004-99-2018-004248

אל: משתתפי הדיון

הנדון: סיכום דיון בנושא "אכיפת חוק איסור הונאה בכשרות – יישום פסק הדין בדנג"ץ 5026/16 גיני נ' הרבנות הראשית"

ביום 14.1.2018 התקיים דיון בנושא שבנדון בראשות היועץ המשפטי לממשלה, ובהשתתפות פרקליט המדינה, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ניהול ותפקידים מיוחדים), המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט אזרחי), המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-חוקתי), מנכ"ל הרבנות הראשית לישראל, יועמ"ש הרבנות הראשית לישראל, וכן גורמים נוספים ממשרד האוצר, המחלקה להנחיית תובעים מוסמכי היועץ המשפטי לממשלה בפרקליטות המדינה, הרבנות הראשית לישראל ומחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים.

מטרת הדיון – הכרעה במחלוקת שהתעוררה בנוגע ליישום פסק דינו של בית המשפט העליון, מיום 12.9.2017, בדנג"ץ 5026/16 גיני נ' הרבנות הראשית (להלן: "פסק הדין").

עניינו של פסק הדין כזכור בפרשנות סעיף 3(א) לחוק איסור הונאה בכשרות, התשמ"ג-1983 (להלן: "החוק"), הקובע כי "בעל בית אוכל לא יציג בכתב את בית האוכל ככשר, אלא אם כן ניתנה לו תעודת הכשר". סעיף 2 לחוק קובע רשימה סגורה של גורמים אשר הם, ורק הם, רשאים לתת תעודת הכשר כזו, ובהם גם מועצת הרבנות הראשית לישראל או רב שהיא הסמיכה לשם כך ורב מקומי כהגדרתו בחוק.

בדעת רוב מפי נשיאת בית המשפט העליון (בדימוס), השופטת מרים נאור, נקבע כי אסור לבית אוכל שאינו מחזיק בתעודת הכשר להציג כל מצג כשרותי, אולם מותר לו להציג מצג אמת בדבר הסטנדרטים עליהם הוא מקפיד ואופן הפיקוח על שמירתם, הכולל גם הבהרה מפורשת כי אין בידו תעודת הכשר (או כלשונה של הנשיאה נאור: "השער השלישי", אליו יוכלו להיכנס בעלי בתי אוכל המבקשים להציג את מרכולתם כהווייתה כאמור).

בעקבות פסק הדין, הונפקו לבתי אוכל מסוימים "תעודות" מטעם גופי השגחה פרטיים, הכוללות שלושה מרכיבים: פירוט של הסטנדרטים הכשרותיים שבעל בית האוכל מצהיר כי הוא מקפיד עליהם (המרכיב הראשון); ציון של זהות הגורם המפקח על קיום אותם סטנדרטים ע"י בעל העסק (המרכיב השני); ואישור הגורם המפקח על שמירת הסטנדרטים האמורים בבית האוכל (המרכיב השלישי). למען הנוחות, ראו דוגמא לתעודה עם מרכיבים אלו בנספח לסיכום זה.

השאלה מושא הדיון היא – "האם תעודות אלו עומדות בהוראות החוק, באופן מלא או חלקי, בהתאם לקביעות שבפסק הדין?"

כמצע לדיון שימשו סיכום הדיון של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפטי אזרחי), מיום 24.12.2017 שכלל גם פירוט וסיכום של כל עמדות הגורמים הרלבנטיים; נייר העמדה שהוכן על ידי המחלקה להנחיית תובעים מוסמכי היועץ המשפטי לממשלה בפרקליטות המדינה, מיום 5.11.2017; וחוות דעתו של יועמ"ש הרבנות הראשית לישראל, מיום 3.10.2017. ביום 8.3.2018 התקבלה התייחסות משלימה מטעם היועמ"ש לרבנות הראשית לישראל.

היועץ המשפטי לממשלה סיכם את הדיון כדלקמן:

1. נקודת המוצא, היא כי יישום ההסדר החוקי בדבר מניעת הונאה בכשרות נדרש להיעשות בהתאם לקביעותיו של פסק הדין בדבר תכליות החוק, ובשים לב לעקרונות המשפט הפלילי המחייבים פירוש בהיר וחד-משמעי של הנורמה האוסרת.
2. עמדת הרוב בפסק הדין היא ש"יכול חנווני להעיד על מרכולתו". מכאן, ברור כי **המרכיב הראשון** יכול להיכלל ב"תעודה", דהיינו – בעל בית אוכל יכול לפרט בכתב את הסטנדרטים בהם **הוא עצמו** נוהג בטיפולו במוצרי מזון בבית האוכל שבבעלותו. כל זאת בתנאי, כפי שהובהר בפסק הדין, שהמסמך לא "יציג מצג הכולל שימוש במונח 'כשר' על כל הטיותיו" או שימוש במונחים כשרותיים מובהקים כמו "על פי כללי ההלכה" ו"משיגי כשרות", ככל שהוא מתייחס לבית האוכל ויובהר בו "באופן שאינו משתמע לשתי פנים" כי **אין** המדובר בתעודת הכשר מטעם הרבנות הראשית לישראל.
3. אשר למרכיב השני ב"תעודה", עולה השאלה האם במסגרת "עדותו של החנווני על מרכולתו" רשאי הוא להעיד **בעצמו** על שימוש בגורמי פיקוח חיצוניים. מפסק דינה של נאור ניתן לראות כי התייחסה בצורה מפורשת לאפשרות הפיקוח העצמי, ואף התירה אותה – "אכן, בית אוכל שלא ניתנה לו תעודת הכשר לא יכול להציג עצמו כ'כשר', אך אין בכך כדי למנוע ממנו להציג מצג אמת בכתב, המפרט את הסטנדרטים עליהם הוא מקפיד **ואת אופן הפיקוח על שמירתם**" (ההדגשה נוספה). פיקוח, מטבעו ומטיבו, נעשה על ידי גורם חיצוני, ומכאן ניתן ללמוד כי בבואה להכריע בסוגיה, ראתה הנשיאה בדימוס לנגד עיניה את שאלת ההסתייעות בגורמים מפקחים חיצוניים, והתירה אותה. תימוכין לכך ניתן למצוא גם בפסקי הדין של יתר שופטי הרוב, ואף באופן שבו פירשו שופטי המיעוט את דעת הרוב בפסק הדין.
4. באשר למרכיב **השלישי**, נדמה כי הצגה בפומבי של אישור חתום על-ידי גורם חיצוני לבית האוכל, המעיד על הסטנדרטים הנהוגים באותו מקום, חורגת מגדר התיבה "חנווני המעיד על מרכולתו". גישה זו נתמכת בעמדת הרוב בפסק הדין, לפיה תכליתו העיקרית של סעיף 3(א) לחוק היא צרכנית – מניעת הטעייה של הצרכן לבל יטעה לחשוב כי הוא רוכש מזון כשר **על פי קביעת הרבנות הראשית**. הצגה בפומבי של מסמך הכולל אישור רשמי מטעם גורם מפקח, יהא זה רב או גורם אחר, לעמידה של בית האוכל בסטנדרטים של כשרות, לא עולה בקנה אחד עם הקביעות בפסק הדין של הנשיאה נאור לפיהן לא ניתן לתלות תעודת כשרות אלטרנטיבית וש"אין ריבוי כשרויות". לעניין זה יובהר כי אף שימוש בסמליל ("לוגו") מטעמו של הגורם

המפקח, כחלק מה"תעודה", שקול להצגה בפומבי של אישור הגורם החיצוני, ומשכך אינו עומד בקביעות פסק הדין.¹

5. מהאמור עולה אפוא כי הפרשנות הנכונה לחוק, בהתאם לקביעות פסק הדין, מתירה לבעל העסק להנפיק בעצמו מסמך הכולל את המרכיבים הראשון והשני האמורים לעיל, אך איננו מתיר את הכללת המרכיב השלישי. כמו כן, במסגרת המצג המופיע במסמך מטעם בית האוכל, יש להבהיר באופן בולט מפורש וברור כי אין המדובר בתעודת הכשר מטעם הרבנות הראשית לישראל.

בברכה,

ד"ר גיל לימון, עו"ד
עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה

¹ מאידך גיסא, אין באמור לעיל כדי למנוע מבעל עסק להחזיק ברשותו, שלא בדרך של הצגה בפומבי, אישור בכתב מאת הגורם המפקח, לכך שהוא אכן מפקח על המקום, כאמור במרכיב השני של התעודה המוצגת. בעל העסק יוכל להציג אישור זה לעיונו של סועד המעוניין בדבר. גם בהקשר זה, נדרש שהמסמך לא יציג מצג הכולל שימוש במונחים כשרותיים מובהקים, ושיובהר בו באופן בולט, מפורש וברור, כי אין המדובר בתעודת הכשר מטעם הרבנות הראשית לישראל.

נספח – דוגמא ל"תעודה" מטעם גורם השגחה פרטי

הצהרה

אני _____ בעל/ת בית העסק _____ תצהיר/ה בזאת בפני קהל לקוחותיי,
כי בית עסק זה מקפיד על הסטנדרטים הבאים:

- ✓ המקום סגור בשבת.
- ✓ הבשר מגיע משחיטה כשרה.
- ✓ חוצרי האלכוהול עבדו בדיקה.
- ✓ הקמח מנופה בגפת משי בצפיפות 50 מש.
- ✓ בהכנת מאפים בכמות העולה על 1.200 ק"ג קמח מתבצעת הפרשת חלה.
- ✓ נעשה שימוש בירק עלים מתוצרת נקיה מחרקים בלבד.
- ✓ השימוש בכרובית ובדוקולי הינו מתוצרת קפואה בלבד.
- ✓ אורז וקטניות עוברים בדיקה.
- ✓ כל הירק והפרי עברו הפרשת תרומות ומעשרות.
- ✓ אין חשש לחמץ שעבר עליו הפסח.
- ✓ ביטול ישראל לחומרא.
- ✓ תעודות המשלוח פול חומרי הגלם נשמרות לביקורת.

בית עסק זה מסתייע בשירותיו של הרב _____, ונציגים מטעמו שהם אנשי מקצוע יראי שמים ובעלי תעודת הסמכה, לשם פיקוח וביקורת על סגירות בית העסק, בכל הקשור למקור חומרי הגלם ואופן הכנת המזון והגשתו.

בית העסק התחייב כי המטבח, המחסן, וכל מקום בבית העסק וכן אמצעי המחשוב, יהיו פתוחים בכל עת בפני _____ ובפני אנשי צוותו בכל עת שיחפצו, ללא תיאום מראש וזאת לשם פיקוח וביקורת על התנהלותו.

בעל/ת בית העסק

הריני להעיד כי בדקתי את בית העסק _____ ומצאתי כי הוא עומד בכלל הסטנדרטים שפורטו לעיל. הנני מתחייב להמשיך ולפקח על שמירת כללים אלו על ידי בית העסק בעצמי ו/או באמצעות הצוות המקצועי בפקוחי, וזאת באופן תדיר, בשעות משתנות וללא התראה מראש.

לבידורים על חומרי הגלם השונים, אופן הפיקוח עליהם, ולכל מידע נוסף קהל הלקוחות מוזמן לפנות למשרדנו 02-5353269.

אני מחזיק בתעודת הכשר, כהגדרתה בחוק איסור הונאה בכשרות, חש"ג-1983

מרכיב 1

מרכיב 2

מרכיב 3